অধ্যায় ৯ ঃ অসমীয়া সংস্কৃতিত মুছলমান উপাদান

অধ্যায় গাঁথনি

৯.১ উদ্দেশ্য

৯.২ পৰিচয়

৯.৩ অসমীয়া সংস্কৃতিত মুছলমান উপাদান

৯.৩.১ ভৌতিক সংস্কৃতি

৯.৩.২ স্থাপত্য আৰু ভাস্কর্য

৯.৩.৩ চাৰু আৰু কাৰুকলা

৯.৩.৪ পৰিৱেশ্য কলা

৯.৪ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

৯.৫ অধিক জানিবলৈ

৯.৬ অগ্রগতিৰ খতিয়ান

৯.৭ আৰ্হি প্রশ্ন

৯.১ উদ্দেশ্য

এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন কৰি আপুনি—

- মুছলমানসকলৰ অসমলৈ আগমনৰ সম্পর্কে অৱগত হ'ব
- অসমীয় সংস্কৃতিত মুছলমানসকলৰ প্রভাৱ সম্পর্কে জানিব
- অসমীয়া সংস্কৃতিৰ কোনবোৰ দিশত মুছলমানসকলৰ অৱদান আছে সেই বিষয়ে অৱগত হৈ ব্যাখ্যা দাঙি ধৰিব পাৰিব
- সমন্বয়ৰ সংস্কৃতি হিচাপে অসমীয়া আৰু ইছলামিক সংস্কৃতিৰ বিষয়ে ধাৰণা লভিবলৈ সক্ষম হ'ব।

৯.২ পৰিচয়

ইয়াৰ আগৰ অধ্যায়টিত আপুনি আহোমসকলৰ অসমীয়া সংস্কৃতিলৈ অৱদান সম্পর্কে সম্যক ধাৰণা লাভ কৰিলে। এই অধ্যায়টোত আপুনি অসমীয়া সংস্কৃতিলৈ মুছলমানসকলৰ অৱদান সম্পর্কে অধ্যয়ন কৰিব। বিভিন্ন জাতি-উপজাতিৰ সংমিশ্রণৰ ফলস্বৰূপে বাৰেৰহনীয়া অসমীয়া সংস্কৃতিৰ জন্ম হৈছে। মূলতঃ আর্য সংস্কৃতিক কেন্দ্র কৰি গঢ় লৈছে যদিও অসমীয়া সংস্কৃতিত বিভিন্ন জাতি-উপজাতিৰ অৱদান উভৈনদী হৈ আছে। ভাৰতবর্ষৰ উত্তৰ-পূব দিশত অসম দেশ অৱস্থিত। সেয়েহে প্রাচীন কালৰ পৰাই অসমলৈ ব্রহ্মদেশ, ইন্দোচীন, তিব্বত, হিমালয়ৰ পাদদেশ তথা চীন মহাদেশৰ পৰা বিভিন্ন প্রজাতিৰ লোকৰ প্রব্রজন হৈ আহিছে। এওঁলোক অসমলৈ আহি

নিজস্ব সংস্কৃতিৰে অসমৰ থলুৱা লোকৰ লগত সন্মিলিত হৈছিল। প্রতিটো পদক্ষেপতে অসমীয়া লোকসকলৰ লগত তেওঁলোকৰ সংস্কৃতিও মিলি গ'ল। সংস্কৃতিৰ সমন্বয় ঘটিল ভাষা, সাহিত্য, খাদ্য, সাজ-পোছাক, সুকুমাৰ কলা, চাৰু-কাৰু কলা, স্থাপত্য-ভাস্কর্য আদিৰ দিশত।

এনেদৰে এদিন ইছলামীয় সংস্কৃতিৰ বাহক মুছলমানসকলৰো অসমলৈ আগমন ঘটিল। কালক্রমত অসমীয়া সংস্কৃতিৰ লগত তেওঁলোকৰ সংস্কৃতিৰ সমন্বয় সাধন হ'ল। অসমীয়া ভাষাৰ শব্দভাণ্ডাৰত মুছলমানসকলৰ অজস্র শব্দই ঠাই পালে। আনকি আহোম যুগৰ ৰাজকার্যতো অসমীয়া মুছলমানসকলে সহায়ৰ হাত আগবঢ়ালে। অসমীয়া লোকসাহিত্যতো ইছলামী সস্কৃতিৰ প্রভাৱ বিদ্যমান। মুঠতে বিয়া-বাৰুৰ পৰা মৰাশ সৎ কাৰলৈকে আদি বিভিন্ন দিশত হিন্দু-মুছলমানৰ সম্প্রীতি বাঢ়ি গ'ল। স্বতঃপ্রণোদিতভাৱে হোৱা এই সমন্বয় হ'ল এক স্বাভাৱিক প্রক্রিয়াৰ ফল। অসমীয়া সংস্কৃতিৰ পৰা এতিয়া ইছলামীয় সংস্কৃতি আঁহ ফালি উলিয়াই আনিব নোৱাৰি। জাতীয় সংহতি আৰু সম্প্রীতি ৰক্ষাৰ কাৰণে এনে বৈচিত্র্যপূর্ণ তথা সুসংহত সংস্কৃতিৰ অধ্যয়ন অতিকে প্রয়োজনীয়। এই অধ্যায়টো অধ্যয়ন কৰি আপুনি সামগ্রিকভাৱে অসমীয়া সংস্কৃতিলৈ মুছলমানসকলে কেনেদৰে অৱদান আগ বঢ়ালে সেই বিষয়ে বিস্তৃতভাৱে জানিব পাৰিব।

৯.৩ অসমীয়া সংস্কৃতিত মুছলমান উপাদান

অসমীয়া সংস্কৃতিৰ ওপৰত ইছলামিক সংস্কৃতিৰ প্রভাৱ সম্পর্কে আলোচনা কৰিবলৈ গ'লেই ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ ওপৰত বিদেশী মুছলমান সংস্কৃতিৰ প্রভাৱ সম্পর্কেও আলোচনাত প্রবৃত্ত হ'ব লাগিব। ভাৰতীয় ইতিহাসবিদসকলে উল্লেখ কৰিছে যে ইছলামৰ লগত ভাৰতবর্ষৰ প্রথম যোগাযোগ ঘটে ৯১৫ খ্রীঃ ৰ মহম্মদ ঘোৰীৰ কেইবা পর্যায়ৰ আক্রমণৰ জৰিয়তে; কিন্তু সাম্প্রতিক কালৰ উন্নতৰ গৱেষণাই এই কথালৈ আঙুলিয়াই দেখুবাইছে যে খ্রীঃ ৭ম শতিকাতে ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ লগত ইছলামীয় সংস্কৃতিৰ কিছু যোগাযোগ ঘটিছিল বেহা-বেপাৰৰ জৰিয়তে। আৰবৰ সদাগৰসকলে ভাৰতবর্ষৰ পৰা মছলা-পাতি সংগ্রহ কৰিবলৈ আৰু বিনিময়ত আৰবীয় ঘোঁৰা বেচিবলৈ সমুদ্র পথেদি প্রায়েই ভাৰতৰ লগত যোগাযোগ কৰিছিল। ইয়াৰ ফলস্বৰূপে ভাৰতৰ মালাবাৰ উপকূলত কেইটামান নতুন সম্প্রদায়ও গঢ় লৈ উঠিছিল। এই বিলাকৰ ভিতৰত 'বাবুত্বন' আৰু 'লাবে'সকলৰ নাম উল্লেখযোগ্য। এওঁলোক একেধাৰে হিন্দু আৰু মুছলমান। এওঁলোকৰ বহুতৰে মাজতে এনেধৰণৰ নাম উপাধি পোৱা যায়— মহম্মদ কানেজী, হনুমান ভাই মহম্মদ, ইত্যাদি। মুঠৰ ওপৰত এইবোৰ যোগাযোগে সলসলীয়াকৈ প্রমাণ কৰে যে ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ লগত ইছলামীয় সংস্কৃতিৰ সম্পর্ক সকলো সময়তে বিৰোধমূলক নহৈ কেতিয়াবা সমন্বয়সূচকো।

ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ ওপৰত ইছলামীয় সংস্কৃতিৰ অন্য এটা প্রভাৱ পৰিছিল পাৰস্যৰ মাটিৰ গোন্ধ থকা ইৰানীয়-ইছলামী সংস্কৃতিৰ জৰিয়তে। অসমৰ ক্ষেত্রত দেখা যায় যে এই ইৰানীয় মুছলীম সংস্কৃতিটোৱে উত্তৰ ভাৰতৰ সংস্কৃতিৰ কিছুমান উপাদান বহন কৰি অসমীয়া সংস্কৃতিৰ

ওপৰত প্ৰভাৱ পেলাইছিল। থূলমূলকৈ ক'ব পাৰি বিশুদ্ধ ইছলামীয় সংস্কৃতিতকৈ হিন্দু-ইছলামিক সংস্কৃতিয়েহে অসমীয়া সংস্কৃতিৰ লগত সম্পৰ্ক স্থাপন কৰি এই নতুন ধাৰাৰ সৃষ্টি কৰে।

অসমৰ লগত ইছলামৰ প্ৰথম যোগাযোগ ঘটিছিল ১২০৫-১২০৬ চনত। উত্তৰ গুৱাহাটীৰ 'কানাই বৰশী বোৱা শিলালিপি'ত ইয়াৰ স্পষ্ট স্বাক্ষৰ পোৱা যায়। ইয়াত আছে —

শাকে তুৰগ যুগ্মেশে মধুমাসে ত্ৰয়োদশে।
কামৰূপং সমাগত্য তুৰষ্কাঃ ক্ষয়মায়ু।।

(শাকে— শক, তুৰগ—ঘোঁৰা (৭), যুগ্ম—২, ইশ—১১, মধুমাস—চ'ত মাহ, ত্ৰয়োদশ—১৩)

ইয়াৰ অৰ্থ হ'ল ১১২৭ শকৰ চ'ত মাহৰ ১৩ তাৰিখে কামৰূপৰ ওচৰ পাই ইয়াতে তুৰস্ক বাহিনীৰ আয়ু ক্ষয় ঘটিছিল। *তাৰিখ-ই-ফিৰিস্তা*তো উল্লেখ আছে যে বখতিয়াৰ খিলিজি তিব্বত জয় কৰিবলৈ যোৱাৰ পথত 'বাঘমতী' নদী পাৰ হৈ এখন দলঙৰ ওপৰেদি তেওঁ অশ্বাৰোহী বাহিনী লগত লৈ কামৰূপৰ সৈন্য বাহিনীৰ মুখামুখি হ'ব লগা হৈছিল। ইতিমধ্যে এই দলংখনৰ শিলৰ খুটাৰ ওপৰত থকা শিলৰ সাকোঁৰ পাতবিলাক কামৰূপী বাহিনীয়ে আঁতৰাই পেলাইছিল। ফলত এই ঠাইতে বখতিয়াৰ খিলিজিৰ তুৰস্ক বাহিনী নিঃচিহ্ন হৈছিল। গতিকে ক'ব পাৰি যে অসমলৈ মুছলমানৰ আগমন এই সময়তে হৈছিল। কিন্তু ইতিহাসত এই বিষয়ে বিস্তৃত তথ্য পোৱা নাযায়। বখতিয়াৰ খিলিজিৰ লগত অহা কোনো সৈন্য-সামন্ত অসমত থাকি গৈছিল নে নাই সেয়াও জনা নাযায়। অসমত মুছলমানৰ প্ৰব্ৰজন সম্পৰ্কে বুৰঞ্জীত এযাৰ কথা পোৱা যায়, সেয়া হৈছে— পাঠান সেনাপতি তুৰ্বকৰ লগত আহোমসকলৰ যুদ্ধ বিগ্ৰহৰ কাহিনী। এওঁলোকৰে যিসকল বন্দী পাঠান সেনা অসমত থাকি গৈছিল তেওঁলোককেই পৰবৰ্তী কালত 'মৰিয়া' বুলি কোৱা হৈছিল। উল্লেখযোগ্য যে অসমৰ মুছলমান সমাজৰ মাজত তিনিটা সম্প্ৰদায় পৰিলক্ষিত হয়— 'গৰিয়া', 'মৰিয়া' আৰু 'চৈয়দ'। ইয়াৰ ভিতৰত চৈয়দসকলৰ আগমনেই শেহতীয়াকৈ হয়।

অসমৰ সংস্কৃতিৰ ওপৰত মুছলমানৰ প্ৰভাৱ বিভিন্ন স্তৰত পৰিলক্ষিত হয়। তাৰ ভিতৰত ভৌতিক কলা, স্থাপত্য-ভাস্কৰ্য, চাৰু আৰু কাৰু কলা, পৰিৱেশ্য কলাৰ লগতে অন্যান্য বিভিন্ন দিশত প্ৰভাৱ পৰিলক্ষিত হয়। তলত এই বিষয়ে বহলাই আলোচনা কৰা হ'ল।

৯.৩.১ ভৌতিক সংস্কৃতি

মানুহৰ প্ৰাথমিক বা মৌলিক প্ৰয়োজন পূৰণৰ বাবে অত্যাৱশ্যকীয় আহাৰ, বস্ত্ৰ আৰু বাসস্থানেই হ'ল ভৌতিক কলাৰ অন্তৰ্গত। অৰ্থাৎ খোৱা আহাৰ প্ৰস্তুতকৰণ, বসবাস কৰিবলৈ ঘৰ-দুৱাৰ নিৰ্মাণ, পিন্ধন-উৰণৰ বাবে কানি-কাপোৰ বোৱাকে ধৰি নিত্য প্ৰয়োজনীয় সকলো আচবাবৰ নিৰ্মাণ কাৰ্যকে আমি ভৌতিক সংস্কৃতি বুলি কওঁ। ইয়াক 'Physical Folklife' বুলিও কয়। ভৌতিক সংস্কৃতিত সাধাৰণতে লোকশিল্প, লোকৰন্ধন, লোকআভৰণ আৰু লোককলা আদি দিশসমূহ সামৰা হয়। অসমীয়া

সংস্কৃতিৰ এই দিশবোৰলৈ লক্ষ্য কৰিলে দেখা যায় যে মুছলমানসকলৰ এই দিশত যথেষ্ট অৱদান আছে।

অসমীয়া জাতিৰ সৌন্দর্যচর্চাত মুছলমানসকলৰ বিলাসৰ সামগ্রীয়ে ঠাহ খাই আছে। আইনা, আঁতৰ, গোলাপ, হাচনাহানা আদিৰ ব্যৱহাৰৰ উপৰি তিৰোতাই কাজল লোৱা প্রথাটো মুছলমান সংস্কৃতিৰ অৱদান। খাদ্য সম্ভাৰতো দেখা যায় — পোলাও, কোৰ্ম্মা, কোপ্তা, কালিয়া, কাবাব, খিচিৰি, আচাৰ, মিছিৰি, কিচ্‌মিচ্‌, লং, ইলাচী, ডালচেনী আদি মুছলমানৰ পৰা অহা। পাছলৈ 'মোগলাইখানা' অসমীয়া সংস্কৃতিৰ এটা খিলঞ্জীয়া অংগ হৈ পৰে। তামোল-পাণৰ লগত 'চালি' খোৱাটো মোগলসকলৰে। হোকা, পিকদানি আদিও ইছলামৰ পৰা আহিছে। চাৰু শিল্পৰ ভিতৰত সোণ-ৰূপৰ বিভিন্ন কাম, মিনাৰৰ কাম, কাপোৰত দহি-গুঠা আদি কামসমূহ মুছলমানৰ পৰা অহা। তদুপৰি দর্জীৰ ব্যৱসায় মুছলমানৰ পৰাই আহিছে। চৌগা-চাপকন, কুর্তা-পায়জামা আদি অসমীয়াসকলক চিলাই দিয়ে মুছলমানসকলে। এইবোৰে অসমীয়া পোছাক ৰূপে আদৰ পোৱাৰ পৰাই বখিয়া, আস্তৰ, আস্তিন, ৰিপু, পিৰা আদি শব্দও অসমীয়া ভাষাত সোমাই পৰে।

বুৰঞ্জীত পোৱা যায় মোগল সম্রাটে স্বর্গদেউ চক্রধ্বজ সিংহলৈ 'পাগ-জেমা' আৰু 'পইজাৰ' উপঢৌকন পঠাইছিল। স্বর্গদেউৱে তাক পিন্ধিবলৈ অস্বীকাৰ কৰে যদিও পাছলৈ ইয়াৰ ব্যৱহাৰ অসমীয়াৰ মাজত থাকি যায়। নৃত্য শিল্পীসকলৰ সাজ-পোছাকৰ মাজত ইয়াৰ চাপ দেখা যায়। সূত্রধাৰৰ 'পাগ' আৰু 'ঘূৰি'ৰ মোগল পৰিচ্ছেদৰে ৰূপান্তৰ বুলি কোৱাৰ থল আছে। কাৰণ ইয়াৰ আগতে অসমৰ ডা-ডাঙৰীয়াসকলে 'পাগ' ব্যৱহাৰ নকৰিছিল। ব্যৱহাৰ কৰিছিল 'ফচৌ' আৰু 'টকয়া'।

আগৰ অসমীয়া মানুহে ভাত-পানী, জা-জলপান খাইছিল তামুলী পীৰাত নাইবা উকা পীৰাত বহি। মুছলমানসকলে বহিবৰ কাৰণে এখন নতুন আসনৰ প্রবর্তন কৰিলে, সেইখন হ'ল 'কঠ'।

জানি থোৱা ভাল

বুৰঞ্জীত আছে 'ৰমণী গাভৰু'ৱে মাধচৰণ কটকীৰ আগত কৈছিল— ৰৰফুকন শৰাইঘাটৰ ৰণত জয়ী হোৱাৰ বাতৰি পাই তেওঁৰ শহুৰেক সম্রাট ঔৰংজেবক জন্মদিনৰ উপহাৰ বুলি এখন হাতীদাঁতৰ কাঠিৰে বোৱা কঠ উপহাৰ দিছিল। সেই কঠখন আজমতৰাই গড়গাঁৱৰ কাৰেঙৰ পৰা লৈ গৈছিল।

টৌ, চৰিয়া, কলহ, গিলাচ, গাগৰি, টেকেলি, শৰাই-গছা, চাকি আদি পিতলৰ বস্তুসমূহ নির্মাণ কৰে মুছলমানৰ 'মৰিয়া' সম্প্রদায়ৰ লোকসকলে। হাতী দাঁতৰ ফনি, সঁফুৰা আৰু পাটী আদিও মুছলমানসকলৰ পৰাই অসমীয়া সংস্কৃতিলৈ আহিছিল। মুঠতে

ক'ব পাৰি যে ভৌতিক কলাৰ অন্তর্গত বিভিন্ন সামগ্রী মুছলমানসকলৰ পৰাই অসমীয়া সংস্কৃতিত সোমাই পৰিছে।

৯.৩.২ স্থাপত্য আৰু ভাস্কর্য

স্থাপত্য-ভাস্কর্যৰ দিশলৈ লক্ষ্য কৰিলে দেখা যায় যে 'ঘনশ্যাম খনিকৰে' মোগল ঐতিহ্য অসমীয়া স্থাপত্যৰ ভিতৰ চ'ৰালৈ আদৰি আনে। 'ৰংঘৰ' আৰু 'তলাতল ঘৰ'ৰ দুৱাৰ-খিৰিকীসমূহত অর্ধচন্দ্রাকাৰ ৰূপটো মোগল শৈলীৰ পৰা অনা। উল্লেখযোগ্য যে অসমৰ স্থাপত্যত এই ৰীতিটোৰ সলনি ৰৈখিক ৰূপৰ দুৱাৰ-খিৰিকীহে আছিল। দুৱাৰ-খিৰিকীত পর্দা তৰি থোৱা প্রথাটোও মোগল জীৱন-ধাৰণৰে এক সণ্ঢালনি ৰূপ। অসমৰ কেইবাটাও পুৰণি মছজিদত ইছলামী কাৰু-কার্যৰ নির্দশন পোৱা যায়। দেখাত মছজিদৰ দৰে গড়গাঁৱৰ 'কাৰেংঘৰ' আৰু ৰংপুৰৰ চৌপাশে থকা মন্দিৰসমূহৰ চূড়াবোৰ মোগল শিল্পীয়ে নির্মাণ কৰা বুলিও বহুতে ক'ব খোজে। মীৰজুমলাৰ লগত পাঁচজন পীৰ আহিছিল। ১৬৮৭ চনত ৰঙামাটিত 'হুছেন ছাহে' এটা মছজিদ সজোৱা কাম আৰম্ভ কৰে আৰু পিছলৈ কেইবাটাও মছজিদ আৰু দৰগাহ নির্মাণ হ'বলৈ ধৰে। এইবিলাক হ'ল মোগল স্থপতিবিদ্যাৰে নির্দশন। স্বর্গদেউ ৰুদ্রসিংহই বিভিন্ন দিশত পাৰদর্শিতা থকা আঠোটা মুছলমান পৰিয়াল ভাটীৰ দেশৰ পৰা নিজ দেশলৈ আনিছিল। এই আঠোটা পৰিয়ালৰ ভিতৰত খনিকৰৰ কাম আছিল শিলকাঠৰ মূর্তি গঢ়া আৰু সুন্দৰ চিত্র অংকন কৰা।

জানি থোৱা ভাল

আহোম স্বর্গদেউ ৰুদ্রসিংহই অসমলৈ অনা আঠোটা মুছলমান পৰিয়াল হ'ল— ফার্চীপট্টীয়া, আখৰকটীয়া, শিলাকটীয়া, গুণাকটীয়া, খনিকৰ, নেগেৰীয়া, দর্জী আৰু জোলা। এওঁলোকে অসমত নিগাজীকৈ থাকি নিজ নিজ কর্মৰে দেশৰ উন্নতি সাধিছিল।

মোগল শৈলীৰ চাপ পোৱা যায় ভাস্কর্যৰ ক্ষেত্রতো। বাঘমৰাত পোৱা পোৰামাটিৰ ফলকত এজাক অশ্বাৰোহী, এজাক গৰু পোৱালী আৰু এপাল হাঁহৰ চিত্রণত মোগল শৈলীৰ ঠাঁচ সুস্পষ্ট। তদুপৰি জয়দ'লৰ গাত থকা অনুচিত্রসমূহত বহি থকা অৱস্থাত স্বর্গদেউৰ ছবিখন মোগল ঠাঁচৰ। অন্য এটা উল্লেখযোগ্য স্বাক্ষৰ হ'ল— জগধাত্রী দ'লৰ কাষত পোৱা সাতোটা ঘোঁৰাই টনা ৰথৰ ওপৰত থকা সূর্যদেৱতাৰ মূর্তিটো। সূর্য আঠুকাঢ়ি বহি আছে আৰু অৰুণে ৰথ চলাইছে। প্রথম ঘোঁৰাটো কাষৰ ফালৰ পৰা স্পষ্ট, বাকী ছটা ঘোঁৰাৰ মুখাবয়ব বিভিন্ন ভংগীৰ। চৈধ্যখন ঠেং দাঙি থোৱা আৰু বাকী চৈধ্যখন ঠেং মাটি চুই থকা এই অনুচিত্রখন মোগল শৈলীৰ সুস্পষ্ট অনুকৃতি। পিছলৈ ভাস্কর্যৰ ক্ষেত্রত মোগল শৈলীৰ চাপ অধিক স্পষ্টকৈ দেখা যায়।

অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন নং ১ ঃ মীৰজুমলাৰ লগত অসমলৈ কেইজন পীৰ আহিছিল—

(ক) আঠজন (খ) তিনিজন (গ) পাঁচজন

.....

প্রশ্ন নং ২ ঃ হুছেন ছাহে ৰঙামাটিত কোন চনত মছজিদ সজা কাম আৰম্ভ কৰিছিল—

(ক) ১৬৮৭ (খ) ১৬৮৮ (গ) ১৬৮৯

.....

৯.৩.৩ চাৰু আৰু কাৰুকলা

অসমৰ চাৰু আৰু কাৰুকলাৰ দিশত মোগল চিত্রাংকন পদ্ধতিৰ প্রভাৰ উল্লেখযোগ্য। উত্তৰ ভাৰততে পঞ্চদশ শতিকাত বৈষ্ণৱ আন্দোলনে গা কৰি উঠাৰ সময়তে ৰাজপুত মোগল চিত্রকলাৰ চলন্তিৰ আৰম্ভ হৈছিল। এই মোগল চিত্রকলাৰ বিষয় হ'ল ব্যক্তিৰ চিত্রক বাস্তৱ ৰূপ দিয়া। জীৱনৰ আনন্দ, উলাহ, দৰবাৰ, চিকাৰ, যুদ্ধ, গছ, ফুল আদিক উজ্জ্বল ৰহণেৰে মোগলসকলে পুথি-চিত্রত অংকন কৰি গৈছিল। আহোম যুগৰ সাঁচিপতীয়া পুথি, যেনে— *ভাগৱত, গীত গোবিন্দ, দৰং ৰাজবংশাৱলী, ধর্মপুৰাণ* আদিত এনে শৈলীৰ সাদৃশ্য থকা চিত্র দেখা যায়। মোগল চিত্রকলাৰ উৎকৃষ্ট নিদর্শন ৰূপে আমি আঙুলিয়াব পাৰোঁ সুকুমাৰ বৰকাথৰ *হস্তীবিদ্যার্ণৱ* পুথিলৈ। আহোম স্বর্গদেউ শিৱ সিংহৰ পত্নী অম্বিকাদেৱীৰ পৃষ্ঠপোষকতাত মোগল শিল্পী 'দিলবৰ' আৰু 'দোচাই'য়ে *হস্তীবিদ্যার্ণৱ* পুথিত সুন্দৰ চিত্রপট আঁকিছিল। এই চিত্রসমূহ চাৰুকলাৰ অনুপম নির্দশন আৰু অতি আপুৰুগীয়া সম্পদ। *হস্তীবিদ্যার্ণৱ*ৰ ছবিসমূহৰ লক্ষণ আৰু ৰীতি মোগল শৈলীৰ। এই চিত্রসমূহৰ বিষয়ে পণ্ডিত হেমচন্দ্র গোস্বামীয়ে এনেদৰে লিখিছে— "বিভিন্ন প্রকাৰৰ হাতীৰ চিত্র আৰু আহোম ৰাজসভাৰ দৃশ্য সম্বলিত পুথিখনৰ প্রতি পৃষ্ঠা উচ্চস্তৰৰ কলা-কৌশলেৰে উজ্জ্বল প্রচুৰ চিত্রেৰে চিত্রিত। কেনেকৈ আহোম ৰজাৰ ৰাজসভা বহুৱাইছিল, ৰজাৰ সাক্ষাতত কেনেকৈ শেন মেলোৱা হৈছিল, শোভাযাত্রাত আহোম ৰজা কেনেকৈ হাতীত উঠি গৈছিল— এনে দৃশ্যৰ প্রকাশক চিত্রবোৰৰ শিল্পমূল্য আৰু ঐতিহাসিক মূল্যও যথেষ্ট আছে। ছবিবোৰ পানীৰ ৰঙেৰে বোলোৱা; তাৰে যথেষ্ট সংখ্যক সোণ-পানী চৰোৱা। অনেক বছৰ পাৰ হৈ যোৱা সত্বেও আৰু পুথিখন সযত্নে চোৱা-মেলা নকৰা সত্বেও ছবিৰ ৰং আৰু সোণৰ উজ্জ্বলতা সুন্দৰ হৈ আছে।" পুৰণি অসমীয়া পুথিসমূহত থকা ক্ষুদ্র ক্ষুদ্র প্রতিকৃতিসমূহো মোগল শিল্পৰীতিৰে অংকন কৰা হৈছিল বুলিব পাৰি।

অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন নং ৩ ঃ *হস্তীবিদ্যার্ণৱ* পুথিৰ চিত্রসমূহ কোনে অংকন কৰিছিল?

.....

প্রশ্ন নং ৪ ঃ *হস্তীবিদ্যার্ণৱ* পুথিৰ লেখক কোন?

.....

৯.৩.৪ পৰিৱেশ্য কলা

অসমীয়া সংস্কৃতিৰ পৰিৱেশ্য কলাৰ দিশতো মুছলমান সংস্কৃতিৰ প্রভাৱ অস্বীকাৰ কৰিব নোৱাৰি। সংগীত, বাদ্যযন্ত্র আদিৰ দিশত মুছলমান সংস্কৃতিৰ অৱদান লক্ষ্য কৰা যায়। মহাপুৰুষীয়া ধর্মৰ প্রতি আকৃষ্ট হৈ চান্দসাইয়ে হিন্দু-মুছলমানৰ মাজত সদ্ভাৱ ৰাখিবলৈ চেষ্টা কৰি চর্যাপদৰ দৰে দ্বি-অর্থব্যঞ্জক মনোৰম গীত ৰচি থৈ গৈছে। তদুপৰি 'জিকিৰ আৰু জাৰী'সমূহ অসমীয়া সংগীত জগতলৈ অমূল্য সম্পদ।

খিলঞ্জীয়া অসমীয়া সংস্কৃতিত 'গায়কী ৰীতি'ৰ প্রচলন নাছিল। মোগল সংস্কৃতিৰ সংস্পর্শলৈ আহিয়েই অসমীয়া সংগীতত গায়কী ৰীতিৰ প্রৱর্তন হয়। ফলস্বৰূপে কাৱালী, খেয়াল, গজল, ঠুংৰী আদিৰ প্রচলন আৰম্ভ হয়। বুৰঞ্জীত আছে কন্দর্পেশ্বৰ সিংহৰ দিনত 'ফর্মুদ আলি' নামৰ এজন সংগীতজ্ঞই কুঁৱৰীসকলক সংগীত শিকাইছিল। এওঁ ৰজাঘৰীয়া গায়ন-বায়নৰো ওজা আছিল। আনহাতে তেওঁ সুন্দৰ বেহেলা বাদকো আছিল।

বাদ্যযন্ত্রৰ দিশলৈ চালে দেখা যায় যে বিভিন্ন ধৰণৰ বাদ্য-যন্ত্র মুছলমানসকলৰ যোগেদিয়েই অসমলৈ আহিছিল। বাদ্য-যন্ত্রৰ ভিতৰত তন্ত্র-যন্ত্র বা তাঁৰ-যন্ত্রৰ ব্যৱহাৰ মোগল সংস্কৃতিৰ পোনপটীয়া প্রভাৱ। এইবোৰৰ ভিতৰত চেহনাই, সৰোদ, ৰবাব, তবলা, তানপুৰা, চেতাৰ, এচৰাজ, বেহেলা আদি উল্লেখযোগ্য বাদ্য-যন্ত্র।

অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন নং ৫ ঃ স্বর্গদেউ কন্দর্পেশ্বৰ সিংহৰ দিনত কুঁৱৰীসকলক সংগীত শিক্ষা দিয়া মুছলমান সংগীতজ্ঞজনৰ নাম কি আছিল?

.....

৯.৪ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

- অসমীয়া সংস্কৃতিত মুছলমানসকলৰ প্ৰভাৱ কিমান আৰু কেনেধৰণৰ সেই বিষয়ে এই অধ্যায়টিৰ পৰা আমি জানিব পাৰিলোঁ।
- বৃহৎ অসমীয়া সমাজৰ জনসমষ্টিৰ ভিতৰৰে মুছলমানসকলো এটা জনসমষ্টি। গতিকে সামাজিক সংগঠন, পাৰিবাৰিক জীৱন, সংস্কৃতি এই সকলোবোৰ দিশতে অসমীয়া সংস্কৃতি ইছলামীয় সংস্কৃতিৰ প্ৰভাৱৰ পৰা মুক্ত নহয়। আনহাতে ভাষা-সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰত দেখা যায় যে অসমীয়া শব্দভাণ্ডাৰত এনে কিছুমান আৰবী-ফাৰ্চী শব্দ আছে যিবোৰ নহ'লে অসমীয়া ভাষাৰ শব্দভাণ্ডাৰ তেনেই উদং যেন হ'ব।
- আহোম স্বৰ্গদেউসকলে নিজ নিজ সুবিধা অনুযায়ী দেশ সজাবলৈ অনা এই মুছলমানসকল অসমৰ আৱহাৱাৰ লগত নিজকে এনেদৰে খাপ খুৱাই লৈছিল যে যাৰ ফলত অসমখনক নিজৰ জন্মভূমি বুলি মানি লৈ অসমীয়া সাংস্কৃতিক জীৱনত অপৰিসীম অৱদান দি গ'ল। এই অৱদান মচি পেলাব নোৱাৰি; কাৰণ ই বৃহৎ ৰূপে শিপা মেলি আগুৰি আছে অসমীয়া সংস্কৃতিক।

৯.৫ অধিক জানিবলৈ

অসমীয়া গ্ৰন্থ ঃ

১) গগৈ, লীলা (১৯৯৪); *অসমৰ সংস্কৃতি;* ডিব্ৰুগড় ঃ বনলতা।

২) গোস্বামী, প্ৰফুল্ল দত্ত (১৯৮৬); *অসমীয়া জন সাহিত্য;* গুৱাহাটী ঃ বাণী প্ৰকাশ প্ৰাইভেট লিমিটেড।

৩) নেওগ,মহেশ্বৰ (সম্পাঃ) (১৯৬৯); *পবিত্ৰ অসম;* যোৱহাট ঃ অসম সাহিত্য সভা।

৪) নেওগ, মহেশ্বৰ (১৯৯৫); *পুৰণি অসমৰ সমাজ আৰু সংস্কৃতি;* গুৱাহাটী ঃ নিউ বুক ষ্টল।

৫) নেওগ, হৰিপ্ৰসাদ আৰু গগৈ, লীলা (সংকলন আৰু সম্পাঃ) (১৯৮৯); *অসমীয়া সংস্কৃতি;* ডিব্ৰুগড় ঃ বনলতা।

৬) বৰদলৈ, নিৰ্মলপ্ৰভা (১৯৭১); *অসমৰ লোক সংস্কৃতি;* গুৱাহাটী ঃ লয়ার্ছ বুক ষ্টল।

৭) বৰুৱা, বিৰিঞ্চি কুমাৰ (১৯৮৫); *অসমৰ লোক সংস্কৃতি;* গুৱাহাটী ঃ বীণা লাইব্ৰেৰী।

৮) শৰ্মা, গিৰিধৰ (সম্পাঃ)(১৯৭৪);*অসমীয়া জাতিৰ ইতিবৃত্ত;* যোৱহাট ঃ অসম সাহিত্য সভা।

৯) শর্মা, নবীন চন্দ্র (১৯৯৮); *অসমীয়া লোক সংস্কৃতিৰ আভাস;* গুৱাহাটী ঃ বাণী প্রকাশ প্রাইভেট লিমিটেড।

১০) হাজৰিকা, বিশ্বেশ্বৰ (২০০৩); *অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী (প্রথম খণ্ড);* গুৱাহাটী ঃ আনন্দৰাম বৰুৱা ভাষা কলা-সংস্কৃতি সংস্থা।

ইংৰাজী গ্রন্থঃ

১১) Baruah, B. K. (1969). *A Cultural History of Assam*. Guwahati: Lawyer's Book Stall.

১২) Barua, I. & et. al. (ed) (2002). *Ethnic groups Cultmal Continuities and Social Change in North-East India.* Delhi: Mittal Publication.

১৩) Dutta, B. & et. al. (ed.) (1999). *Traditional Performing Arts of North-East*. Guwahati: ABILAC.

৯.৬ অগ্রগতিৰ খতিয়ান

১ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ (গ) পাঁচজন

২ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ (ক) ১৬৮৭

৩ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ 'দিলবৰ' আৰু 'দোচাই'য়ে অংকন কৰিছিল।

৪ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ সুকুমাৰ বৰকাথ।

৫ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ স্বর্গদেউ কন্দর্পেশ্বৰ সিংহৰ দিনত কুঁৱৰীসকলক সংগীতৰ শিক্ষা দিয়া মুছলমান সংগীতজ্ঞজনৰ নাম আছিল ফর্মুদ আলি।

৯.৭ আৰ্হি প্রশ্ন

বস্তুধর্মী প্রশ্ন

প্রশ্ন ১ ঃ তলত দিয়া প্রশ্নসমূহৰ উত্তৰ লিখক —

ক) কাৰ পৃষ্ঠপোষকতাত দিলবৰ আৰু দুচাইয়ে হস্তীবিদ্যার্ণৱ পুথিৰ চিত্র অংকন কৰিছিল?

খ) কোনজন আহোম স্বর্গদেউৰে আঠোটা মুছলমান পৰিয়ালক নিজৰ দেশলৈ আনিছিল?

প্রশ্ন ২ ঃ শুদ্ধ উত্তৰটো বাচি উলিয়াওক —

ক) কন্দর্পেশ্বৰ সিংহৰ দিনত কোন মুছলমান সংগীতজ্ঞই কুঁৱৰীসকলক সংগীত শিকাইছিল—

অ) ফর্মুদ আলি আ) হাচান আলি

ই) কবিৰ ঈ) আজান ফকীৰ

চুটি প্রশ্ন (১৫০ শব্দৰ ভিতৰত উত্তৰ লিখক)

প্রশ্ন ১ ঃ অসমৰ স্থাপত্য আৰু ভাস্কর্যৰ দিশত মুছলমানসকলৰ অৱদান সম্পর্কে চমুকৈ লিখক।

প্রশ্ন ২ ঃ চমুটোকা লিখক —

ক) চাৰু আৰু কাৰুকলাৰ দিশত মুছলমানসকলৰ অৱদান

খ) ভৌতিক সংস্কৃতিৰ দিশত মুছলমানসকলৰ অৱদান

ৰচনাধর্মী প্রশ্ন (৩০০-৫০০ শব্দৰ ভিতৰত উত্তৰ লিখক)

প্রশ্ন ১ ঃ অসমীয়া সংস্কৃতিলৈ মুছলমানসকলৰ অৱদান সম্পর্কে এটি প্রবন্ধ যুগুত কৰক।

প্রশ্ন ২ ঃ অসমৰ ভৌতিক সংস্কৃতিলৈ মুছলমানসকলৰ অৱদান সম্পর্কে এটি আলোচনা প্রস্তুত কৰক।

*** ***** ***